

PORZUCONY (40) *part praet pass pf*

porzucony (32), **porzucon** (8).

Pierwsze o jasne; w formach złożonych -on- (9), -ón- (1) Oczko; formy niezłożone z tekstów nie oznaczających ó.

sg m N porzucony (7), porzucon (5); ~ (attrib) -ony (1); ~ (praed) -on (5). ◇ G porzucon(e)go (1). ◇ I porzuconym (1). ◇ f N porzuconą (4). ◇ G porzucon(e)j (2). ◇ A porzuconą (1). ◇ n N (attrib) porzucon(e) (2) Mącz, SkarKaz, (praed) porzucono RejPs (2). ◇ G porzucon(e)go (1). ◇ A porzucon(e) (1). ◇ pl N m pers porzuceni (4); -eni (1), -(e)ni (3). subst f (praed) porzucon(e) (3) Leop, ReszPrz, WuJNT, porzucony (1) RejPs. n porzucon(e) (1). ◇ A m pers porzuconych (1). subst porzuconé (1). ◇ I m porzuconymi (1) SkarŻyw, porzuconémi (1) OrzJan.

Składnia dopełnienia sprawcy: porzucony od kogo (4).

Sł stp s.v. porzucić, Cn s.v. poroniony; porzutek, Linde XVII w. s.v. porzucić; poza tym w objaśnieniu s.v. porzutek.

1. Rzucony, ciśnięty; proiectus Vulg (13) : A oto porzuczone łą [kości ojców naszych] na gorącu flonecznym/ y na mroźcie nocnym Leop Bar 2/25.

porzucon(y) na co (2): Iezu kthorys nagi na drzewo krzyżowe porzuczon był y okrutnie rozciągany. fmi. fie nad nami. TarDuch C5v; FalZioł IV 48d.

porzucony gdzie [w tym: na czym, leda gdzie] (2): iaycza iey [jaszczurki] ledagdzie porzuczone: famy fie lęga. FalZioł IV 15c; RejPs 105v.

Przen (6) :

W przeciwstawieniu: »wyrzucon ... porzucon« (1): RejKup p5 cf »porzucon w kłopoty«.

Wyrażenia: »porzucon w kłopoty« (1): Tu był iusz Człowiek wyrzuczon Oth twey Lafky aporzucon Zewfzech ftron wdawne kłopoty Gdy niechciał znacz fwey dobrothy RejKup p5.

»porzucony rowno z ziemią« (1): Porzucenichmy rowno z ziemią nawfłech fprawách náfłych [conglutinated est in terra venter noster Vulg Ps 43/25; adhaesit terrae venter noster PolAnt Ps 44/26] RejPs 67.

a) Poddany (4) :

porzucon(y) czemu (2): Y fnadz wiem y okázdem ptaku/ y o gniaździe iego ácz ie kryie wgęftwie álbo w głęboke fkały á cokolwiek ieft żywiącego náziemi ieft porzucono możności moiey [Vulg Ps 49/11] RejPs 75; ZawJeft 23.

porzucon pod czym (1): PAnie boze wfłechmogący nasz kthorego fprawą ieft ftworzono niebo y ziemia pod ktorego możnością wfłytki yne mocy łą porzucony: [...] racz być miłofciwem obroną nam wprzeciwnościach náfłych RejPs 189v.

porzucon przed czym (1): A każdy iny nawaznieyfły fstan powinowát fie wyciągáć ná wfłytki chwały iemu [Bogu]/ znáiąc to iłz wfłytko ieft porzucono/ przed możnością iego RejPs 151.

a. Położony, leżący (2) : A gdy oná [matka] odefzła do domu fwego/ znalazła iż wyfzło dyabelftwo/ á dziewczká porzucona leżała na łózu. BibRadz Mar 7/30.

porzucony gdzie (1): vpewnia nas Pan fwoim zmartwychwftaniem/ iż fie wfłytka naturá náfza czáfu fwego náprawi/ á ciało w prochu y ziemi porzuczone/ wroćć fie duży [...] musi SkarKaz 208a.

2. *Opuszczony; proiecticius, proiectus Mqcz, Cn; dimissus PolAnt; iacentus Vulg; expositicius Cn* (26) : Proiectus parti, Porzucony. *Mqcz* 162d, 162d [2 r.]; zagniewanie Iehowy ná wšytki narody/ á zápálczywość ná wšytko woýlko ich/ špuftoŝył ie/ dał ie ná rzez. Zránieni ich porzuceni będą *BudBib Is* 34/3.

W porównaniach (2): A widząc rzeŝze/ rozlitował ŝię nád nimi: iż były špracowane y porzucone (*marg*) rošprofzone. (-) iáko owce niemájące páłterzá. *WujNT Matth* 9/36; *SkarKaz* 517a.

Wyrażenie: »porzucona niewiasta« (1): W krotkim tzałie pothym Innocencyus pierwšy/ Pápieŝ tztterdziełty/ wšyŝtkiey kxięzey rofkazał/ áby ŝadny kxiądz wdowy/ álbo porzuconey niewiáŝty niepoymował *KrowObr* 232.

Szeregi: »potępiony, porzucony« (1): Nieczyńże ŝię tedy i ty potępionym/ nieczyń od Boga porzuconym/ ale ŝię vciecz do łalki ktorá ieŝt wšyŝtkiem gotowa. *MurzHist* Fv.

»zaniedbany i porzucony« (1): y nie mieliŝmy teŝtámentow Boŝych/ y iákoby zaniedbani y porzuceni byliŝmy *SkarKaz* 517a.

W przen (1) : A ták ia moy pánie w vpádku duŝŝe moiey porzuconey pokornie wołam/ áby iey był náwšpomoŝeniu *RejPs* 62.

Przen (3) : TÁk mowi Iehowá. Gdzie ieŝt liŝt rozwodowy mátki wáłzey [*tj. Izraela*] ŝem iá porzućił? [...] dla wyŝtępkow wáłzych porzucona mátká wáłzá. *BudBib Is* 50/1; *SkarJedn* 402.

Szereg: »porzucony a umordowany« (1): Cieplice [...] ŝá ták ludŝiom pomocné/ iż choroby od Bárwiérzów y Doktorów porzucóné/ á inŝzemi Lékárŝtwy iuŝ práwie vmordowané/ y przez vprzykrzenia/ y z wdŝięcznoŝciá iákáŝ/ vlęczywáć zwykły. *Oczko* A4.

a. *W funkcji rzeczownika*: »porzucona« (1) :

W przeciwstawieniu: »panna ... porzucona« (1): KXiądz ŝonę pánnę poymie/ á nie wdowę áni porzuconá. *KrowObr* 232.

a. *Pozostawiony bez opieki* (3) :

porzucon kim [= jako kto] gdzie (1): Porzuconcí teŝ był Moizęŝ ná brzegu małym dzyeciátkiem *RejPos* 280v.

Wyrażenie: »porzucone dziecię (*a.* dzieciátko)« = *proiecta a. proiecticia a. expositicia puella, proiectus, expositicius puer Cn* (2): Infans proiectitius, Porzucone dziecię/ nálezionek. *Mqcz* 162d; Y idąc zniá przez iedno miáŝtecŝko/ nápadli ná porzucone dzieciátko/ y nád nim zmiłowawŝy ŝię Porphiry/ wezmie ie y chowáá iáko wláŝne. *Skarŝyw* 100.

b. *Odrzucony, wzgardzony* (9) : Toŝ ŝię známi narody od Izráelá oddzielonymi y niegdý báłwochwáłcy porzuconymi/ ŝtáło/ gwiazdá ŝwoiá/ Pan Bog/ to ieŝt poŝláncy ŝwymi [...] od Apoŝtollkiey y Rzymŝkiey Piotrá ŝ. ŝtolice obwieŝćić nas niegodne racŝył *Skarŝyw* 25; GDy Pan Bog obráć miá krolá ludu ŝwemu/ ná mieyŝce porzuconego Saulá: poŝláł Sámuelá Proroká w dom Ieŝŝe do Bethleem. *SkarKaz* 346a, 347a.

porzucon od czego (1): *RejPs* 57 cf *W przen*.

W połączeniach szeregowych (2): wŝyŝcy którzy ieno prowadŝić y przyczyniáć gruntów nieumieiá/ ŝá ludŝmi wzgárdzonémi/ lekkieymi/ y porzuconémi. *OrzJan* 52, 20.

Szeregi: »porzucony i odwołany« (1): Wszytkie *Vota*, álbo obietnice wszytkie/ nie tylko są nie potrzebne/ głupie/ niepodobne/ ále też bezbożne/ Pogánłkie/ żydowłkie/ potępione/ błędne/ Dyabelłkie/ cżarównicze/ odłzczepieńcze/ przeciwne wszytkim świętym. Y dla tego máią być śmieie porzucone/ y odwołáne *ReszPrz* 60.

»wzgardzony, (i) porzucony« (2): których [*ludzi*] té rzeczy [*ojczyzna w której są urodzeni i z grzechów obmyci*] nieobchodzą/ wedle rozłádku ichże łámych y inłzych/ są ludzie wzgárdzeni/ y porzuceni. *OrzJan* 39; *GosłCast* 61.

W przeni (1) : Abowiem zdami łie iż gniew twoy iáko frogie łtrzały tkwi wemnie á porzuconem łełt od mocney ręki twoiey. *RejPs* 57.

3. Urodzony przed czasem, poroniony; abortivum, abortivus (fetus), eiecticius, partus eiectus Cn (1) : Ectroma – Porzuczoni, niew czas vrodzoni, niedołzłi. *Calep* 348b.

Synonimy: **1.** ciśniony, rzucony; **2.** opuszczony, osierociały, pozostawiony, zapomniany; **b.** wzgardzony, zaniechany; **3.** niedonoszony, niedołzły, poroniony.

Cf **PORZUCIĆ**

MN